

‘Toprak Dede’

Hayrettin Karaca ve TEMA'nın yarattığı küçük kurtuluş kovukları, küresel ekolojik sorunla ilgili kısmi/ parçacık çalışmaların yeterli olabileceği gibi bir sonuç çıkarmaz mı?

Akın Atauz

25/01/2020

“Ölmüşlerini hayırla yad ediniz.”

Gerçekten de böyle yapmalıyız. Çünkü onlar artık bizim söylediklerimizi dinleyemezler ve yanıtlayamazlar. Bu da tek taraflı ve asimetrik bir üstünlük sağlayabilir bize. Böylesi pozisyon ne etik olacaktır ne de fazla bir yarar sağlayabilir.

Bununla birlikte, **Hayrettin Karaca**; onun yaptıkları ve temsil ettiği ekolojik mücadele tarzı hakkında biraz düşünmek yararlı olabilir. Hayrettin Karaca'nın kimliği üzerinde eleştirel bir dille konuşmak, saygısız ve kadir-kıymet bilmez olarak değerlendirilebilir. Tam da yaşamını kaybettiği bir zamanda onun yaklaşımına eleştiri getirmek, haksız bir saldırı ya da çirkin bir davranış olarak görülebilir. Ancak Karaca'nın temsil ettiği düşünce ve model bakımından yapılacak bir tartışma, sanırım etik olmayan ve saygısızca bir yaklaşım sayılmaz. Bu nedenle, daha baştan bir kişilik olarak Karaca'ya saygı duyduğumu ve yaptığı işi eleştirel bir yaklaşımım olsa da, olumlu bulduğumu söylemeliyim.

Denizyıldızlarını tek tek kurtarmak

“Toprak Dede”nin yaklaşımı ile ilgili sorun, onun denizyıldızlarını tek tek kurtarır gibi ağacı dikmesi, toprağın korunması için küçük ve dinamik örgütler yaratması ve buradaki

hevesli ama beş parasız insanları/ gençleri teşvik etmesinde değil. Bunların hepsini, küresel krizin içinde küçük kurtuluş kovukları ve aynı zamanda büyük çaresizliğin ve nihilizmin, depresif ve umutsuz, “hiçbir şey yapılamaz”cı ruh hali karşısında, küçük sığınma adaları olarak görebilir ve olumlayabiliriz.

Burada bir sorun yok ve Toprak Dede, bu kovuklarda harika bir iş çıkardı.

Ancak bu yaklaşımla ilgili eleştirim, tam burada başlıyor: Bu yaklaşım, küresel ölçekteki sermaye, iktidar ve büyüme/ kalkınma-yoksulluk vb. sorunlarının üstünden atlıyor. Bu alanlardaki ve boyutlardaki mücadelelerle ilgili bilgilendirme yapmaması, ekonomik krizin bütüncüllüğü ve büyüklüğü karşısındaki konumu belirlememesi, yanılsamaya neden olabiliyor. Bu yaklaşımdan, (belki hiçbir zaman bu netlikle dile getirilmemiş olsa bile) ekolojik sorunla ilgili kısmi/ parçacık çalışmaların yeterli olabileceği gibi bir sonuç çıkıyor.

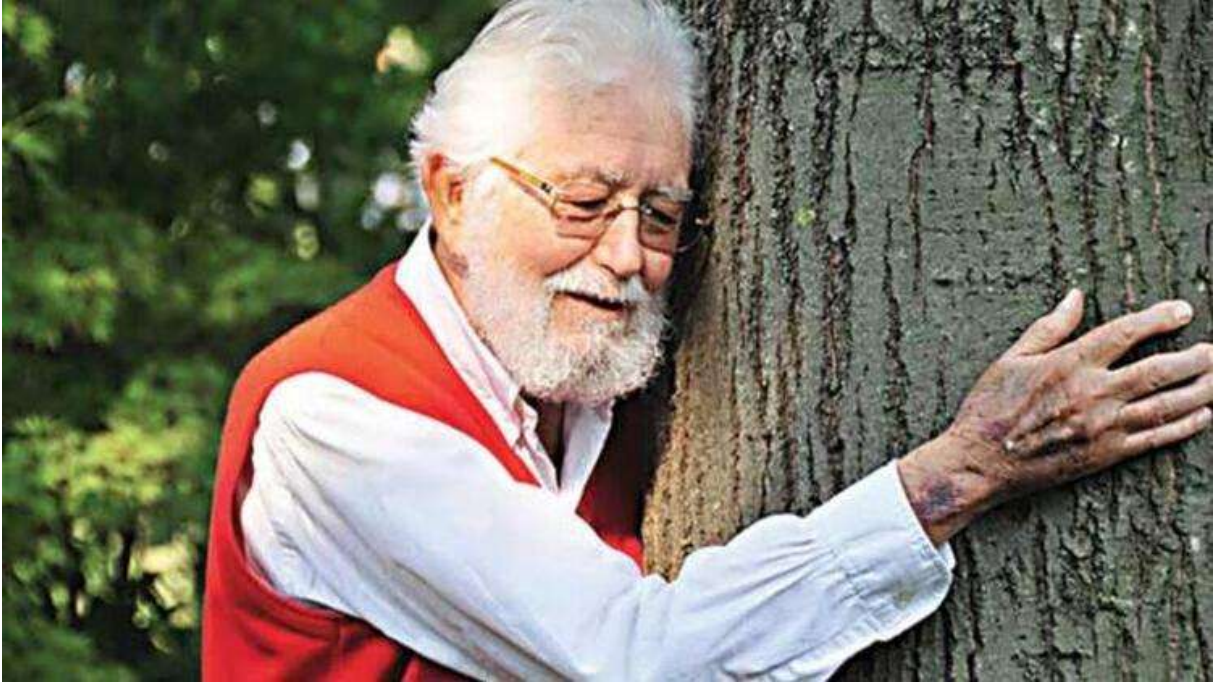

Greta Thunberg ile Toprak Dede farkı

Greta Thunberg ile “Toprak Dede”nin yaklaşımı arasındaki temel fark bu. Ekolojik krizin küresel olduğunu bilerek geliştirilen programın, mücadelenin küçük parçası olduğu saptanmış olsaydı, belki bu yanılsama olmayacaktı. Sorunun asıl çapı ve hedefini belirlemek, aynı zamanda sorunu yaratan sermaye egemenliği ve bu sermayenin etkilediği politika ve diplomasi alanının ve kapitalist ekonomin sürekli büyüme ve kar gibi motiflerinin de tartışılmasını ve belki de bunlarla da mücadele edilmesini gerektirecekti. Bu kapsamdan uzak bir biçimde, bunları hiç dikkate almaksızın yapılan programların, hiçbir anlam taşımadığını söyleyemeyiz. Yine de bu düzeyi atlamak (ya da programın somutluğunda bu alanın ağırlığının hiç hissedilmemesi), dünyanın içinde bulunduğu ekolojik krizin büyüklüğü ve bütün boyutları ilgili gerçekliğe en azında gözlerimizi

yummak anlamına gelmez mi? Hatta daha da kötüsü, “kurtuluş ve halasa erme” yolumuzun, belki de bu küçük/ yerel ve parçacık kurtuluş çabalarının toplamından oluşacağına inanmamız gerektiğini, ima etmez mi?

Küçük ve yerel de olsa, gerçekte küresel ve çok boyutlu sorunu çözmeyecek de olsa, bizi edilgen bir felaket bekleyicisi konumundan çıkartarak, aktif bireyler ve bir şeyler yapmaya çalışan mücadeleci kimlikler olarak kendimizi yeniden tanımlamak bakımından, **TEMA** programının büyük katkıları olmuştur elbette. Ancak, küçük ve yerel mücadeleleri yaparken ve o ağaçları özenle dikerken, asıl krizin başka yerde bulunmaya devam ettiğini, hatta büyüyerek üzerimize daha çok geleceğini bilincine sahip olmak, iyi olurdu.

Bunu istemek, belki bazı yerel iktidarlara, kesinlikle ulusal iktidarla ve küresel krizin yaratılmasındaki temel oyuncularla (ya da onların kurmuş olduğu sistem, teori ve düzeneklerle) bir anlamda karşı karşıya gelmeyi öngörmek anlamına gelecektir. Ve bu iktidarlara karşı karşıya gelmeye dönüşecek bir mücadele alanı belki de bütün kaynakları, enerjiyi ve iyi niyetle bir iş yapmak isteyen gönüllülerin inancını kurutacaktır? Programın küçük ölçekli ve yerel olması değil yani mesele, gerekliliği de değil, onun “yeterliliği” (daha da çok, yeterli olabileceği düşüncesinin tartışılmaması üzerine) üzerine...

TEMA'nın ikilemi

Herkes, her şeyi yapmak zorunda değil. “Herkes, kendi doğru bulduğu yaklaşımla, yapmak istediklerini, yapabildiği kadar yapar ve bu da iyi bir şeydir” diyebiliriz. Bunda karşı çıkılabilecek bir yön yok. Ancak karşıımızdaki bütün şeylere ve süreçlere/ sorunlara ve krizlere, gerçekçi olarak ve eleştirel bir yaklaşımla bakmak zorundayız. Ve bu eleştirelilik, sorunun gerçekte olduğu gibi, hiçbir parçası ya da ölçeği ihmal edilmeksizin kurulmalıdır. Bu eleştireliliği kaybedip, küçük/ yerel ve parçacık düzeltmeler ya da korumaların yeterli olabileceği yanılsamasından ibaret programları olumlamaya veya küçük kurumsal iktidarlara yüceltmeye başladığımızda bu, sahip olmamız gereken pozisyonda bir kayma anlamına gelebilir.

Yapılması gereken, (hangi ölçekte olursa olsun) yaratılmış olumlu etkilere, varsa eksikliklere ve olumsuzluklara birlikte bakıp, haksızlık da etmeden, düşünce geliştirebilmek ve küresel sistem, küresel ekolojik kriz vb. gibi sahiden var olan (ya da olduğunu düşündüğümüz) bütünselliği bozmadan ve tutarlı bir biçimde, durumu anlamaya ve eylem kapasitemizi çoğaltmaya çalışmak değil mi?

Aslında burada TEMA'nın karşılaştığı ikilem, dünyanın hemen hemen her yerinde ve her zaman, çevreci-ekolojist ya da yeşil mücadeleler tarihinin her evresinde karşılaşılmış ya da karşılaşılabilecek bir durum. İkilemin, kesin olarak doğru olduğunu savunabileceğimiz bir yanıtı da yoktur belki. Ancak, gerçeğin ve sorunun bütün yüzlerini ve boyutlarını bilmek, buna karşılık kendi kaynaklarımız ve sahip olduğumuz niteliklerimizle, demokratik ve hegemonik/ hiyerarşik olmayan bir yaklaşımla, ne yapacağımızı gerçekçi olarak belirlemek, aynı zamanda nerede konumlandığımızı da açıkça söylemek ve sorunun programımıza dahil olmayan bölümlerini de, “yok” varsaymadan, hangi gerekçelerle dışarıda bıraktığımızı, kamusal bir biçimde ilan etmek,

belki de belirsiz ve kaygan, çelişkili ve inandırıcı olmayan bir konumda bulunmaktan daha elverişlidir...

Akın Atauz